

BELS POLITIKÁK F IGAZGATÓSÁGA
„B” TEMATIKUS OSZTÁLY: STRUKTURÁLIS ÉS KOHÉZIÓS POLITIKÁK
KULTÚRA ÉS OKTATÁS

A CULT BIZOTTSÁG SZÁMÁRA KÉSZÍTETT KUTATÁS FELN TTOKTATÁS ÉS SZABAD OKTATÁSI TARTALMAK

ÖSSZEFOGLALÁS

Kivonat

Ez a tanulmány áttekintést nyújt a felnőttoktatásban megtalálható szabad oktatási tartalmak jelenlegi használatáról, felméri az ebben rejlő lehetőségeket, és az Európai Bizottság szakpolitikai kereteit figyelembe véve a szakpolitikai intézkedésekre vonatkozóan ajánlásokat fogalmaz meg. A tanulmány tartalmazza továbbá a több mint 12 tagállam tekintetében végzett új kutatások eredményeit, amelyek számos jelenlegi kutatási projekt – többek között a POERUP (szabad oktatási tartalmak alkalmazására irányuló szakpolitikák) és a Közös Kutatóközpont számára készült, közös szabad oktatási tartalmakról szóló 2014–2015-ös tanulmány – szintézisén alapulnak, továbbá kiegészítve a Közös Kutatóközpont és az egész életen át tartó tanulás programja számára készült két frissebb tanulmánnyal.

Ez a dokumentum az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottságának felkérésére készült.

SZERZŐK

Sero Consulting Ltd, Egyesült Királyság: Paul Bacsich, továbbá Giles Pepler, Sara Frank Bristow, Ebba Ossiannilsson, Alistair Creelman, Eva Szalma és Ilmars Slaidins kiegészítő kutatásai

FELELŐS TISZTVISEL

Györfi Miklós
„B” Tematikus Osztály: Strukturális és Kohéziós Politikák
Európai Parlament
B-1047 Brüsszel
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

SZERKESZTŐ ASSZISZTENS

Lyna Pärt

NYELVI VÁLTOZATOK

Eredeti nyelv: EN

A KIADÓRÓL

A Tematikus Osztállyal a következő címen léphet kapcsolatba vagy iratkozhat fel a havi hírlevélre: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

A kézirat 2015 szeptemberében készült.

© Európai Unió, 2015.

A dokumentum a következő internetcímen érhető el:
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

FELELŐSSÉG KIZÁRÁSA

A dokumentumban megfogalmazott véleményért a szerzők kizárólagos felelősséggel tartoznak, és az nem feltétlenül tükrözi az Európai Parlament hivatalos álláspontját.

A dokumentum nem üzleti célú sokszorosítása és fordítása a forrás megadása és a kiadó elektronikus értesítése mellett megengedett, és annak egy példányát a kiadónak meg kell küldeni.

ÖSSZEFOGLALÓ

Áttekintés

A felnőttoktatást nagy érdeklődés kíséri az Európai Unióban. Aggodalomra ad okot, hogy minden ötödik felnőtt olvasási és számolási készsége igen gyenge, minden negyedik felnőtt részvett az alsó középfokú oktatásban, valamint minden harmadik felnőtt nem vagy csak kis mértékben rendelkezik informatikai készségekkel. A folyamatos fejlődés ellenére sokkal több erőfeszítésre van szükség.

A szabad oktatási tartalmak használata a recesszió ellenére gyorsan fejlődik Európában. Néhány tagállam vezető szerepet tölt be a nyitott oktatás terén. Egyértelmű, hogy a szabad oktatási tartalmak számos elnyel járnak, többek között hosszú távon azzal, hogy eredményesebb oktatás nyújtható, ugyanakkor a költségeket is szorosan figyelemmel lehet kísérni.

A tanulmány a szabad oktatási tartalmak kapcsán a felnőttoktatásról szól. Általában a felnőttoktatás területére vonatkozó legújabb tendenciákról az olvasó az Eurydice 2015. februári Felnőttoktatás és képzés Európában: a tanulási lehetőségekhez történő hozzáférésvitése című jelentésében olvashat.

Felépítés

A tanulmány öt fejezetre oszlik.

Az 1. fejezet egy rövid bevezetőből áll.

A 2. fejezet áttekintést ad a szakpolitikai háttérrel.

A 3. fejezet a kutatási tervet tárgyalja. Ismételten felvet két általános kérdést: 1) a szabad oktatási tartalmak hozzáférhetősége/megvalósíthatósága a felnőttoktatásban, valamint 2) az ezt ösztönző intézkedések. Felsorol továbbá nyolc, szintén megválaszolandó kérdést is. A fejezet a felnőttoktatási ágazat strukturális leírásával és a szabad oktatási tartalmak UNESCO általi meghatározásának rövid összefoglalójával zárul.

A 4. egy hosszú fejezet, amelyben a legtöbb kérdésre részletes választ kapunk. Mivel az egyik (a tudásbázist elsegítő szabad oktatási tartalmakkal kapcsolatos) kérdést marginálisnak tekintik, ezért azt csak érintésképpen tárgyalja, míg egy másik (a szakpolitikai eszközökről szóló) kérdés egy részét a szakpolitikai (V.) fejezetben tárgyalja. A többi kérdést a felvetés sorrendjében tárgyalja; vezérfonalként azonban az MIT90s megfontolásain alapuló teljesítményértékelési és változáskezelési rendszert használja, hogy a kérdéseket 10 stratégiai témakörhöz kapcsolja. A miniseggel, költségekkel, licensszel (a „Creative Commons”-t ajánlják), az informális tanulás akkreditációjával, valamint az oktatási intézmények változó szerepével kapcsolatos kérdésekre alapos válaszokat ad. A fejezet végén a szerzők a szabad oktatási tartalmak, az ingyenes online szabadegyetemek és a tanulás más rugalmas formái előtt álló akadályokat veszik számba, így módon kapcsolódva a szakpolitikai fejezethez. A fejezeten végigvonuló egyik hangsúlyos téma az, hogy mit kell az intézményeknek tenniük ahhoz, hogy meg tudjanak birkózni a szabad oktatási tartalmak által a felnőttoktatás területén támasztott új kihívásokkal. A fejezet két kulcsfontosságú referenciamutatót, a munkatársak és hallgatók készségeit (és attitűdjeit) többször, különböző szempontokból is vizsgálja.

Az 5. fejezet magában foglalja a 4. fejezetben szereplő kérdésekre adott válaszokat, szakpolitikai összefoglalóként számot adva a szabad oktatási tartalmakkal kapcsolatos

folyamatos szakpolitikai munkáról, valamint a nyitott és rugalmas tanulásról. Az A feln ttkori tanulásra vonatkozó megújított európai cselekvési programról szóló tanácsi állásfoglalásban szerepl 13 „célkit zést” a szabad oktatási tartalmaknak megfelel formátumúvá alakítja át, és közvetlenül a feln ttoktatásra koncentrálva egyesíti a POERUP fels oktatási és szakképzési politikával kapcsolatos korábban különálló dokumentumait. A következ rész a nem formális és az informális tanulást tárgyalja. Az utolsó szakasz a korábbi (fels oktatási) tanulmányok elismerésével kapcsolatos korábbi munkára, valamint a szakképzés és a feln ttoktatás „egyablakos rendszerére” építve e két tanulási forma közötti, az akkreditációs portálok révén kialakítandó kapcsolatra tesz javaslatot.

A tanulmány köszönetnyilvánításokkal, egy (több mint 80 címszóból álló) glosszáriummal és a tanulmány elkészítéséhez felhasznált (több mint 410) dokumentum és jelentés adatait tartalmazó átfogó bibliográfiával zárul. A bibliográfia középpontjában a szakért i értékelésnek alávetett kutatás és a hivatalos jelentések (Eurydice, Eurostat, OECD, UNESCO stb.) állnak, de a kutatási eredmények gyorsan változó és töredékes volta következtében átmeneti és alacsonyabb színvonalú termékekre kellett hagyatkozni, miközben az Európai Parlamentt l és az Európai Bizottságtól, valamint az uniós ügynökségekt l növekv számban érkeztek politikai nyilatkozatok.

A 4. fejezetben szerepl f bb eredmények: kérdések és a rájuk adott válaszok

Mivel a feln ttoktatáshoz kapcsolódó szabad oktatási tartalmak tekintetében megfelel tevékenységek zajlanak, így magabiztos következtetéseket tudunk levonni; egyes következtetések azonban nem véglegesek, míg mások (különösen az esettanulmányok) esetében a tudományos alap igen gyenge lábakon áll.

A szabad oktatási tartalmak témáját a leginkább az ikt feln ttoktatásban történ használatának tágabb értelemben vett témáján belül érdemes tanulmányozni.

A min séggel és az akkreditációval kapcsolatos kérdések véleményünk szerint megoldhatók, de arra ösztönözzük az európai és a nemzeti ügynökségeket, hogy gyorsítsák fel a megoldáshoz vezet lépéseiket.

A korábbi tanulmányok elismerésének kérdése – ismételt véleményünk szerint – megoldható, de különleges figyelmet és az EKKR és az európai kreditátviteli keretrendszer, valamint általában véve a kreditátvitel terén gyorsabb el rehaladást kíván meg.

A h n áhított költségmegtakarítás potenciálisan elérhet , de korlátozott az esettanulmányok alapján rendelkezésre álló információ. Költségmegtakarítás továbbá kizárólag az oktatási rendszerben eszközölt változtatásokkal érhető el, ami komoly kihívást jelenthet bizonyos tagállamokban, mivel ez sérti az intézmények szerepét és az ott dolgozó tanárokat. Kompromisszumokra van tehát szükség. A kisebb államok és az államokon belüli (különösen a saját nyelvvel rendelkező) kisebb autonóm régiók számára nehézséget okozhat e kompromisszumok megkötése.

A tagállamok közötti kétoldalú vagy nyelvspecifikus többoldalú együttműködés keretében számos intézkedésre is van lehetőség.

Az 5. fejezetben szerepl f bb eredmények: ajánlások és politikák

Min ség és akkreditáció

- A nemzeti min ségbiztosítási ügynökségeknek (a fels oktatás esetében) az ENQA, (a szakképzés vonatkozásában) az EQAVET támogatásával jobban meg kell ismerniük az új tanulási módokat (ideértve az elektronikus és a távoktatást, valamint a szabad oktatási tartalmakat és az ingyenes online szabadegyetemeket), valamint biztosítaniuk kell, hogy ezen új tanulási módokkal szemben ne legyenek tudományos alapot nélkülöz hallgatólagos el ítéletek.
- A Bizottságnak és az európai fels oktatási térséget, valamint a készségek és képesítések európai térségét kialakító kapcsolódó nemzeti és nemzetközi hatóságoknak azon szabályozási akadályok csökkentésére kell törekedniük, amelyek nem a tanulmányi id n alapuló szolgáltatásnyújtás új módjait sújtják.
- A tagállamoknak er teljesebben kell ösztönözniük, hogy a fels oktatást és szakképzést nyújtó szolgáltatók javítsák és tegyék eljárásuk részévé a korábbi tanulmányok elismerésével kapcsolatos tevékenységüket.
- A nagyobb tagállamoknak létre kell hozniuk egy nyílt akkreditációs szövet, amely akkreditálja a hallgatókat a fels oktatási tanulmányokra, és ezzel párhuzamosan – esetleg egy „egyablakos” rendszer révén – a szakmai ismereteket is elismeri.

Szakmai továbbképzés

- A tagállamoknak a Bizottság támogatásával támogatniuk kell a tanárok/oktatók/el adók online alapképzésére és szakmai továbbképzésére irányuló programok kidolgozását, amely el térbe helyezi az online tanulást és a szellemi tulajdonhoz f z d jogokat.
- A tagállamoknak fontolóra kell venniük a pedagógiai készségeik online szakmai továbbképzésével – beleértve az online tanulást is – foglalkozó tanárok/oktatók/el adók tekintetében ösztönz rendszerek alkalmazását.

A szabad oktatási tartalmak és a szellemi tulajdonhoz f z d jogok

- A Bizottságnak és a tagállamoknak el kell fogadniuk és javasolniuk kell egy „Creative Commons” szabványos licenst az összes olyan nyilvánosan elérhet oktatási és szakképzési tananyag esetében, amelynek finanszírozásában részt vesznek.
- A tagállamoknak fokozatosan meg kell szüntetniük a tartalmak „nem kereskedelmi” korlátozásának alkalmazását.

Költségek és egyéb kutatások

- A tagállamoknak fokozottan ellen rizniük kell az egyetemi oktatás és a szakképzés költség alapját, és mérlegelniük kell saját intézményeik esetében a különböző finanszírozási módok el nyeit.

Diákok a figyelem középpontjában

- A tagállamoknak (saját oktatási céljaikkal és célkit zéseikkel összefüggésben) fel kell hívniük a feln tt tanulók figyelmét a saját kulturális ágazatuk és iskolai programjaik által létrehozott szabad tartalmak elérhet ségére és rendelkezésre állására.
- Külön forrásokat kell fordítani a feln ttek számára fontos területek f bb témáit tárgyaló szabad oktatási törzsanyag kialakítására. A törzsanyagot ideális esetben (mind a formális, mind az informális oktatásban) független önálló tanulásra, irányított önálló tanulásra, valamint az ilyen képzéseket tartó oktatókat támogató segédanyagként kell kialakítani. Így hasznosul a lehet legjobban a törzsanyagba

történ beruházás. Az anyagoknak nemcsak „csendes” szövegeket, hanem audiovizuális elemeket is kell tartalmazniuk, és a nehezebben megtanulható anyagrészekben interaktív elemek és kvízzjátékok is szerepelhetnek. Ez bizonyos mértékig mérsékeli majd a szöveges anyagok tanulásakor tapasztalt akadályokat azon tanulóknál, akiknek a nemzeti nyelv(ek)en való olvasási készsége kevésbé megfelel .

Finanszírozás

- A felnőtt tanulók támogatását szolgáló sz kös forrásokat az elért eredmények alapján kellene szétosztani, így jutalmazva a felnőtt tanulók EKKR-ben történ el rehaladását. Az akkreditációs portálok (egyablakos rendszer) fontos szerepet játszhatnak ebben a folyamatban. Ismeretes, hogy ahhoz, hogy ez jól m ködjön, a jelenleginél egy fejlettebb és átfogóbb EKKR-re van szükség.